

SZOCIÁLIS TÉRKÉP, MINT A TERVEZÉS ESZKÖZE

Helyi szükségletek, amire építeni lehet

Dr. Szabó Tamás egyetemi docens, kuratóriumi elnök

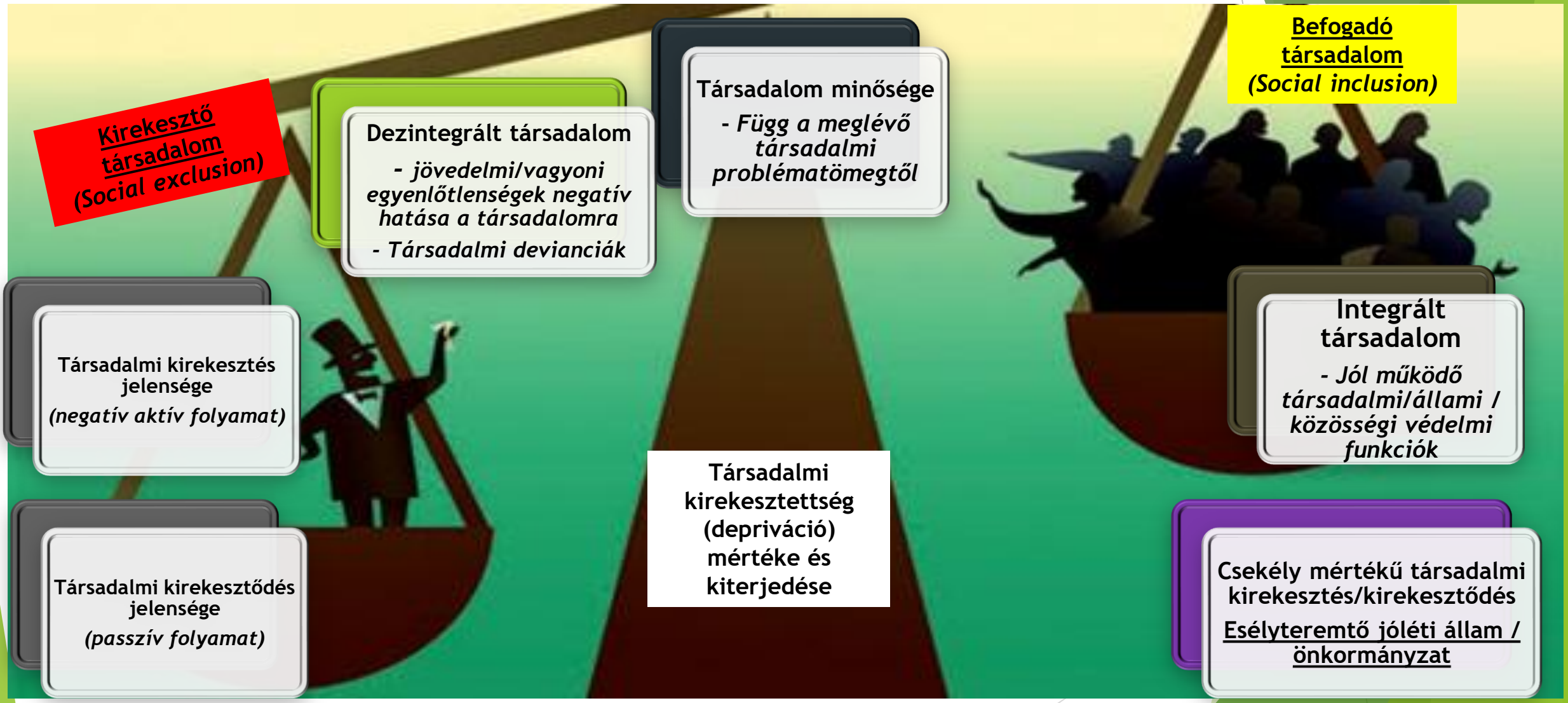
2026. szeptember 17.

A társadalompolitika fogalma

„A társadalmi ügyekkel foglalkozó politikák együttesét, pontosabban ezek mögöttes elv- és eszmerendszerét társadalompolitikának tekintjük. … Valamilyen értékrend és elképzelés arról, hogy a közpolitikai beavatkozásoknak milyen irányba kellene befolyásolniuk a társadalmi viszonyokat. Akkor tud hatni, ha céljai és értékei beépülnek a gyakorlati politikákba” (Ferge Zsuzsa, 2017)

A befogadó és kirekesztő társadalom modellje

A közszolgáltatások rendszerét alakító tényezők

- **Demográfiai tényezők**
  - A demográfiai hullámok/visszaesés közvetlen hatása
- **A szükségletek változása**
  - Általános modernizáció / társadalmi-gazdasági és politikai kényszerek hatása
- **A közfeladat-ellátás „szűkülése”**
  - Privatizáció / kiszervezések / dereguláció
- **A közfeladat-ellátás „bővülése”**
  - Államosítás, piacszűkítés/piaczárás
- **Az állami és önkormányzati feladatellátás arányeltolódás**
  - Decentralizáció / centralizáció / koncentráció / dekoncentráció

Szociális térkép fogalma és szakmai elvárások

Szociális térkép fogalma: a társadalmi jelenségek térbeli összefüggéseit vizsgálja

Települési szociális térkép: a társadalmi jelenségek települési térbeli összefüggéseit vizsgálja (pl. hol laknak a tehetősebb/szegényebb lakosok; hogyan változnak településen belül a vizsgált jövedelmi, vagyoni és egyéb szociális paraméterek; hogyan oszlik meg a segélyezés mértéke területileg)

Szakmai elvárások a szociális térkép készítése során:

1) A különböző adatok, információk megfelelő összefésülése és szintetizálása.
2) Adatvédelmi szabályok (GDPR stb.) betartása.
3) Módszertani szabályok betartása az adatfelvétel és adatfeldolgozás során.
4) Folyamatos érdemi kommunikáció és információáramlás a megrendelő (önkormányzat) irányába.

A szociális térkép kutatás célrendszere

- Milyen mértékben érvényesülnek az országos társadalmi és gazdasági tendenciák (idősödő korfa stb.),
- Kedvező vagy kedvezőtlen jóléti mutatók (marginalizálódott csoportok helyzete)

A vizsgált település, mint önkormányzat és közösség pozícionálása

Lakhatás kérdése; lakossági problémaérzékelés és pozitív szubjektív percepciók

- Lakhatási paraméterek (háztartások objektív vizsgálata)
- Lakhatási körülmények vizsgálata
- Aktuális problémaérzékelés - pozitív percepciók

- Önkormányzati közszolgáltatások igénybe vétele (alacsony - magas)
- Önkormányzati közszolgáltatások értékelése (elégedettség - elégedetlenség)

Az önkormányzati feladatellátás, közszolgáltatási rendszer minőségi és mennyiségi vizsgálata

Jövőkép a településen;

fejlesztési irányok;

speciális vizsgálati dimenziók

- Elvándorlás - maradás kérdése; személyes jövőkép
- Megrendelői fókusz (pl. ifjúság; idősek; klímás lakások aránya)

A szociális térkép kutatás paraméterei

- **Részkutatások, felmérések és feladatok rendszere:**

1. **Reprezentatív lakossági telefonos (esetleg hibrid) felmérés – meghatározott elemszám: ideális az 1000 fő (min. 600-800) – lakosság- és adatbázisfüggő!**
2. **Véleményládás/online felmérés ellátotti/érintetti kör bevonásával (pl. óvodás/bölcsődés gyermekek szülei; idősellátásban részesülő ellátottak; ifjúságkutatás – az érintetti kör minél szélesebb elérése!**
3. **Civil prominenskutatás – eszköze: fókuszcsoport; mélyinterjúk (pl. életútinterjúk idősek esetében)**
4. **Social listening kutatás a települést érintő ügyekről (hírek, posztok, említések, kommentek, reakciók stb.) a magyar nyelvű online térben [online sajtó; social media]**
5. **Adatelemzés- és szintetizálás – közszolgálati térkép; stratégiai elemzés meghatározott közszolgáltatási, szakpolitikai területeken**
6. **Város- vagy kerületrészi térinformatikai térképek készítése**
7. **Szerkesztett kutatási zárótanulmány (általában 300-500 oldal terjedelemben)**

A települési szociális térkép belső struktúrája

Adatelemzés: A települési szociális térkép során széles statisztikai (KSH; TEIR; MÁK; minisztériumok és központi hivatali adatállományok) és önkormányzati adatállomány (OSAP jelentések; belső hivatali adatbázisok, jelentések) kerülhet feldolgozásra függően a konkrét kutatási céloktól.

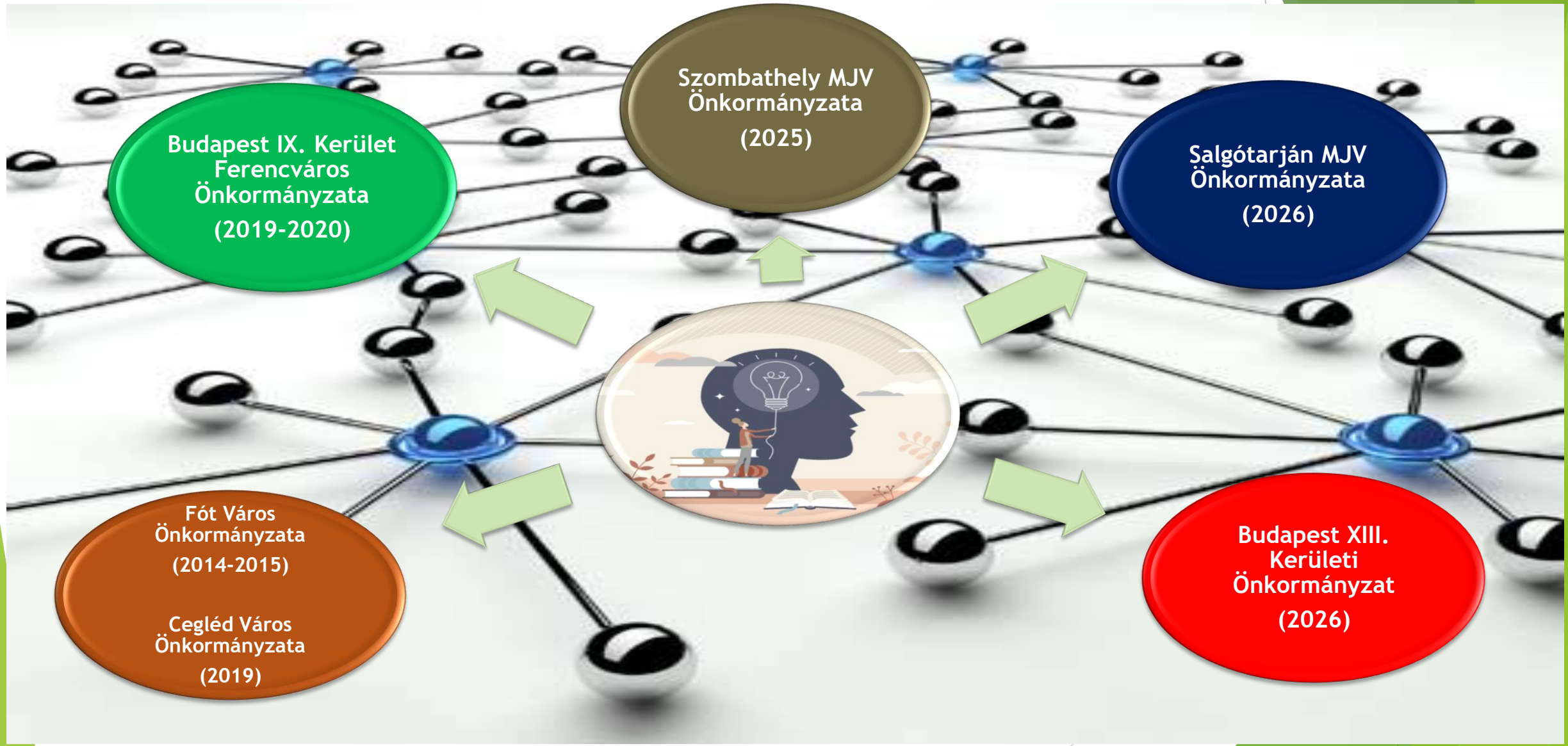
Primer (elsődleges) kutatások alkalmazása:

1) Ezek lehetnek kvantitatív (kérdőíves felmérések) és kvalitatív (interjúk, mélyinterjúk, fókuszcsoportos beszélgetések)
2) A primer kutatások eredményei közvetlenül beépíthetőek a stratégiai döntések és dokumentumok (HEP, SZTK stb.) rendszerébe

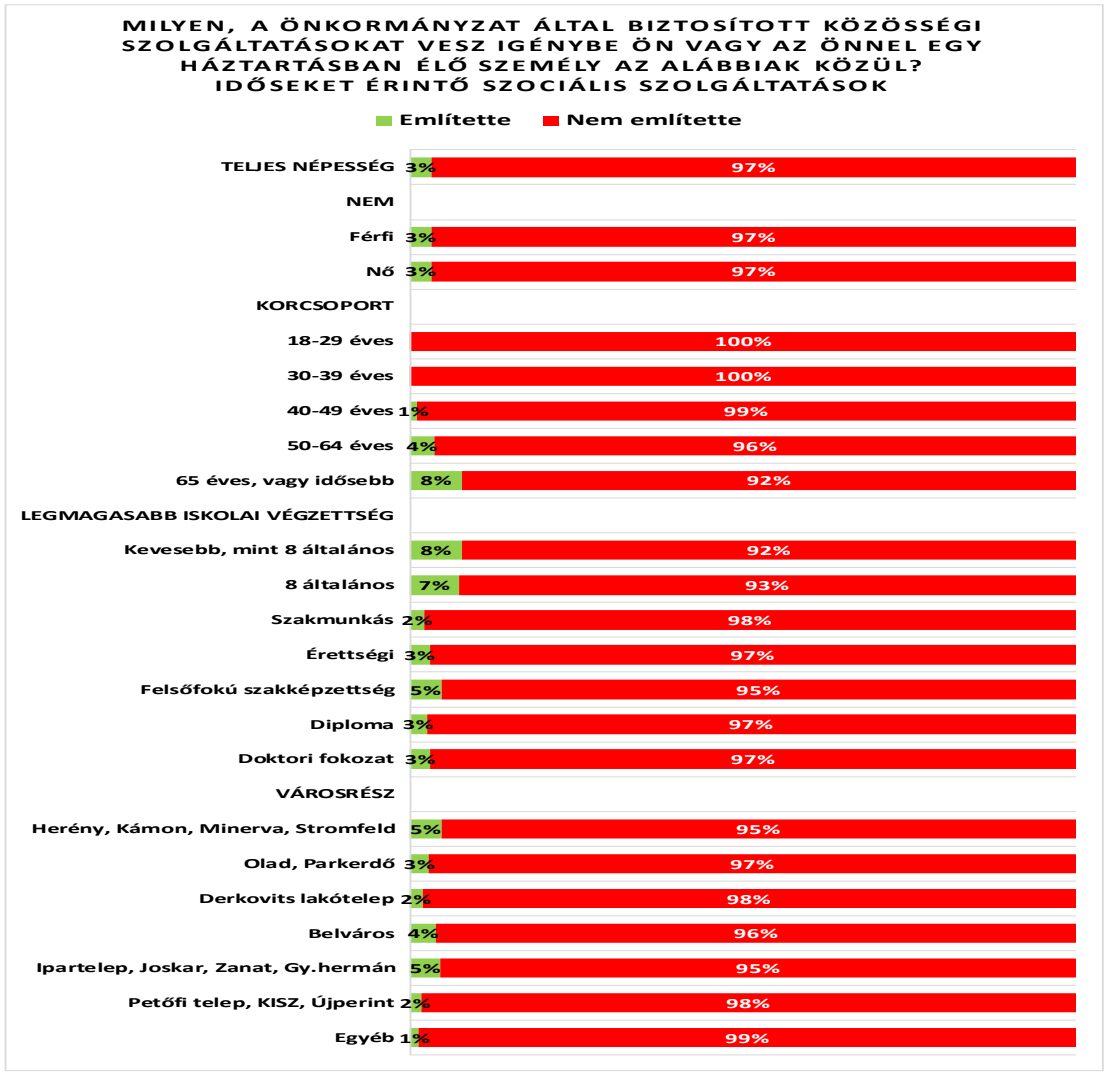
Térinformatikai térképek, mint a települési szociális térkép eszköze:

A szociális térkép (kutatás, adatelemzés) során készülő térinformatikai térképek térben is láttatják a folyamatokat a megrendelő Önkormányzat számára.

Szociális térkép kutatásaink (2014-2026)

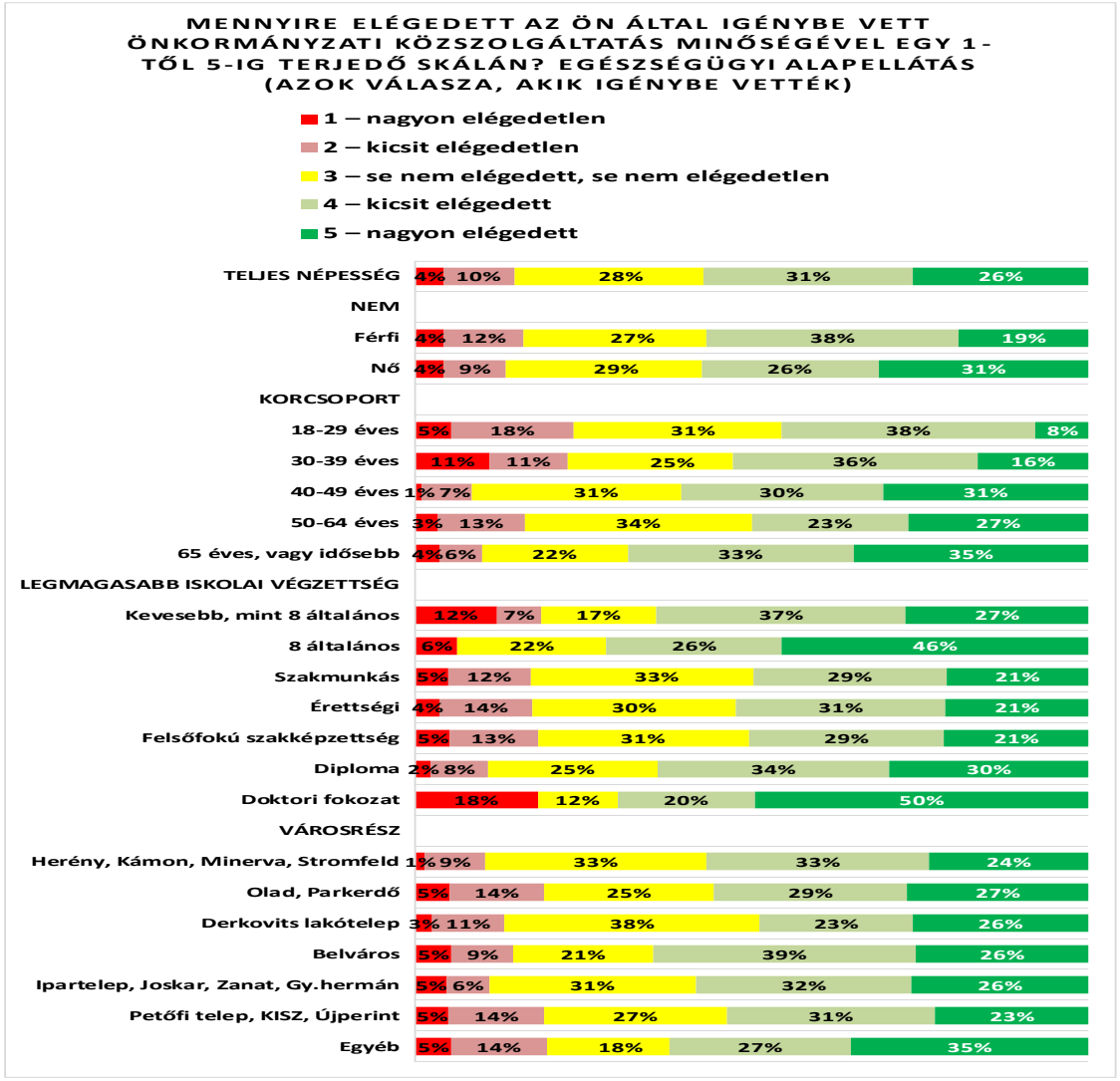
Empirikus kutatási példa - az idősellátások igénybevétele

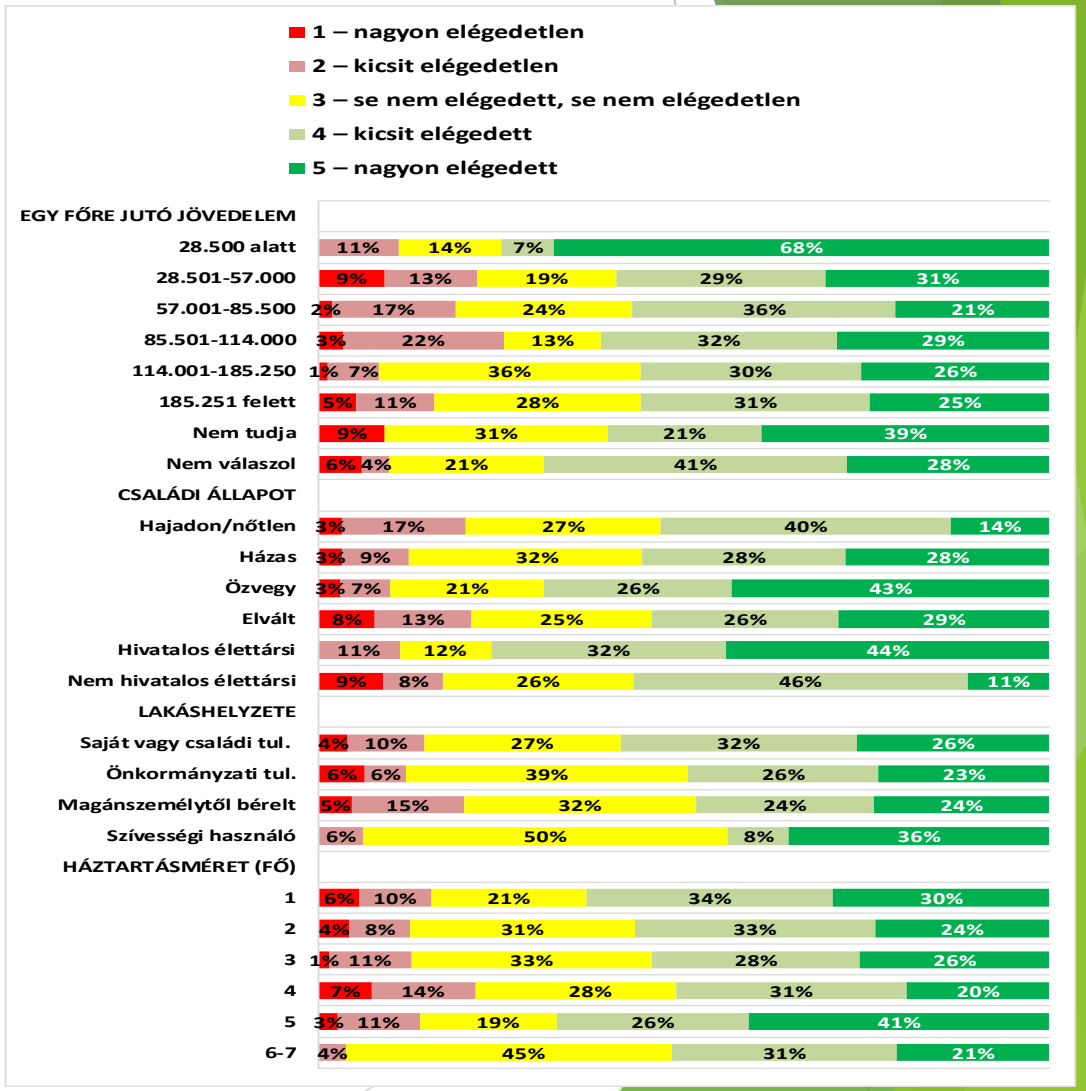

Forrás: Szombathely szociális térkép kutatás, 2025

Empirikus kutatási példa - az egészségügyi alapellátásokkal való lakossági elégedettség

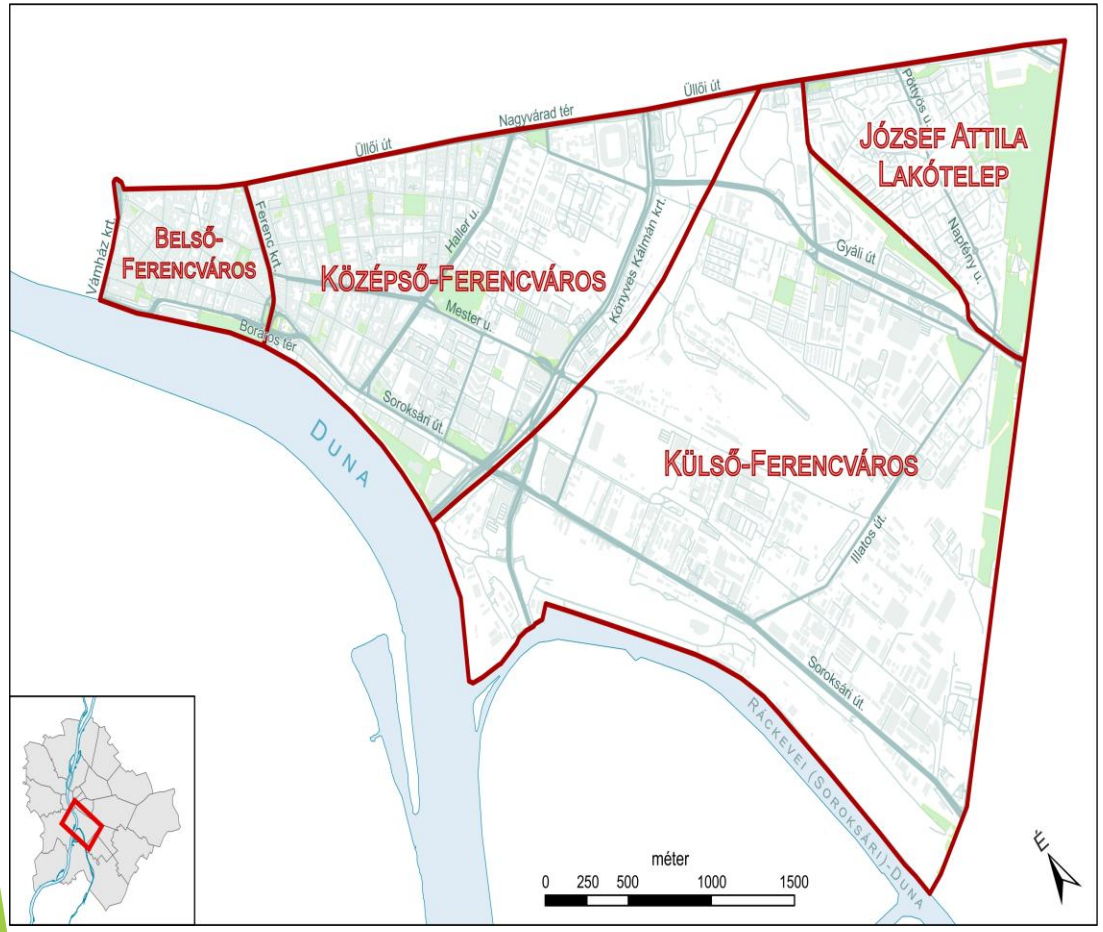

Forrás: Szombathely szociális térkép kutatás, 2025

A térinformatikai térképek a területi dimenzió függvényében

A 2019-2020-as Budapest IX. kerület Ferencváros szociális térkép kutatás területi összefüggéseinek bemutatásához használt kerületrészekre bontott térkép

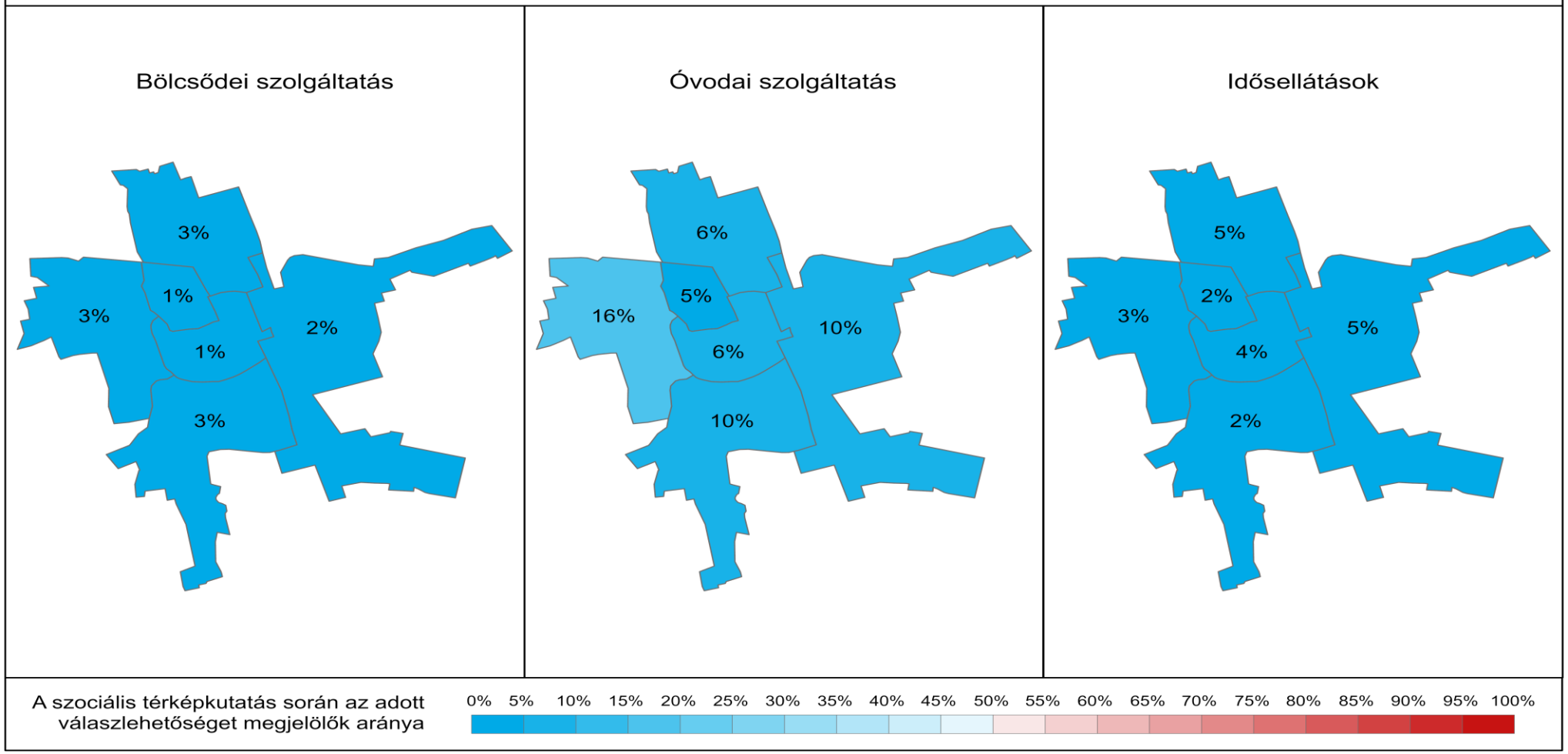
A 2025-ös szombathelyi szociális térkép kutatás területi összefüggéseinek bemutatásához használt városrészekre bontott várostérkép

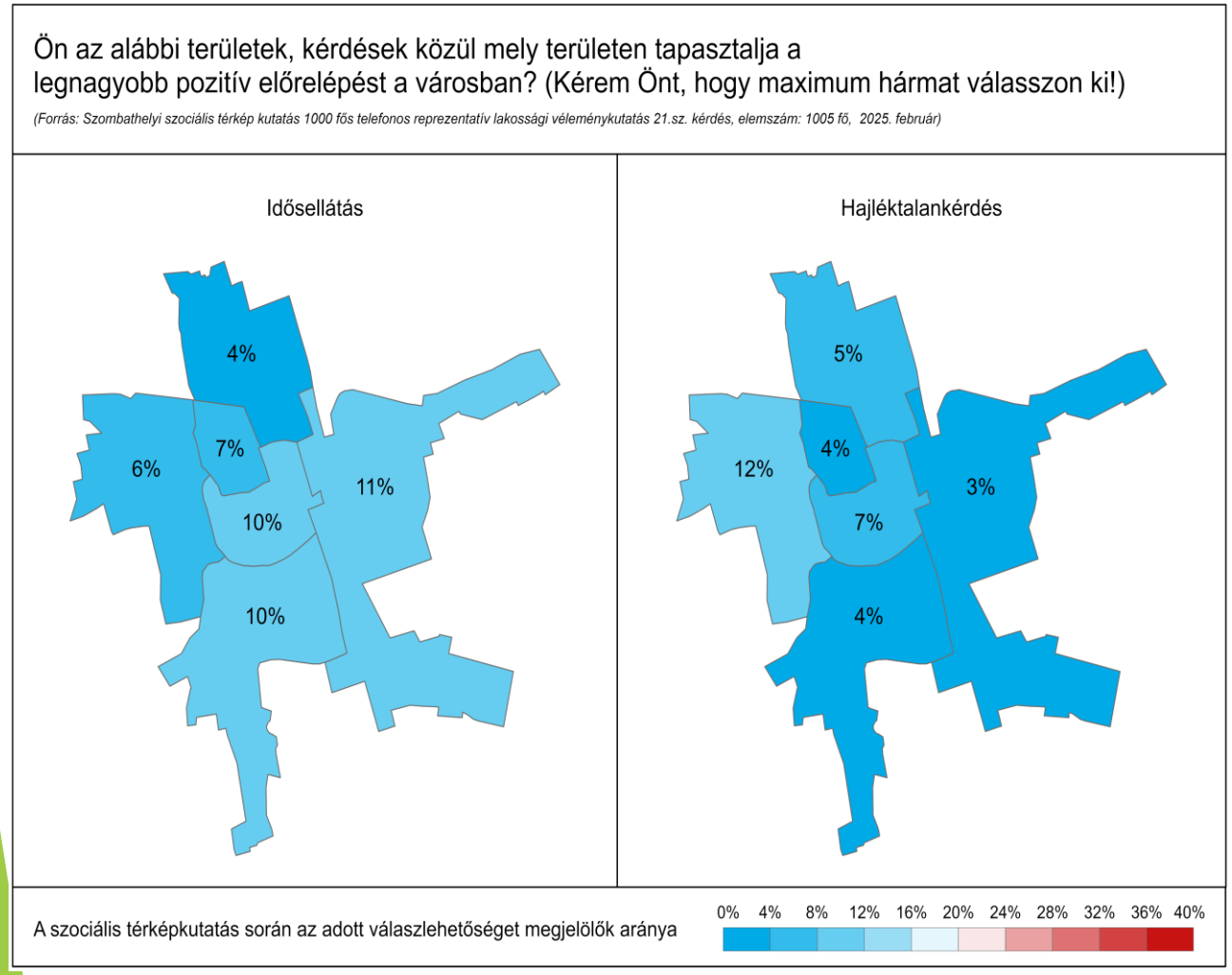
Közszolgáltatás igénybevétel – empirikus kutatási példa

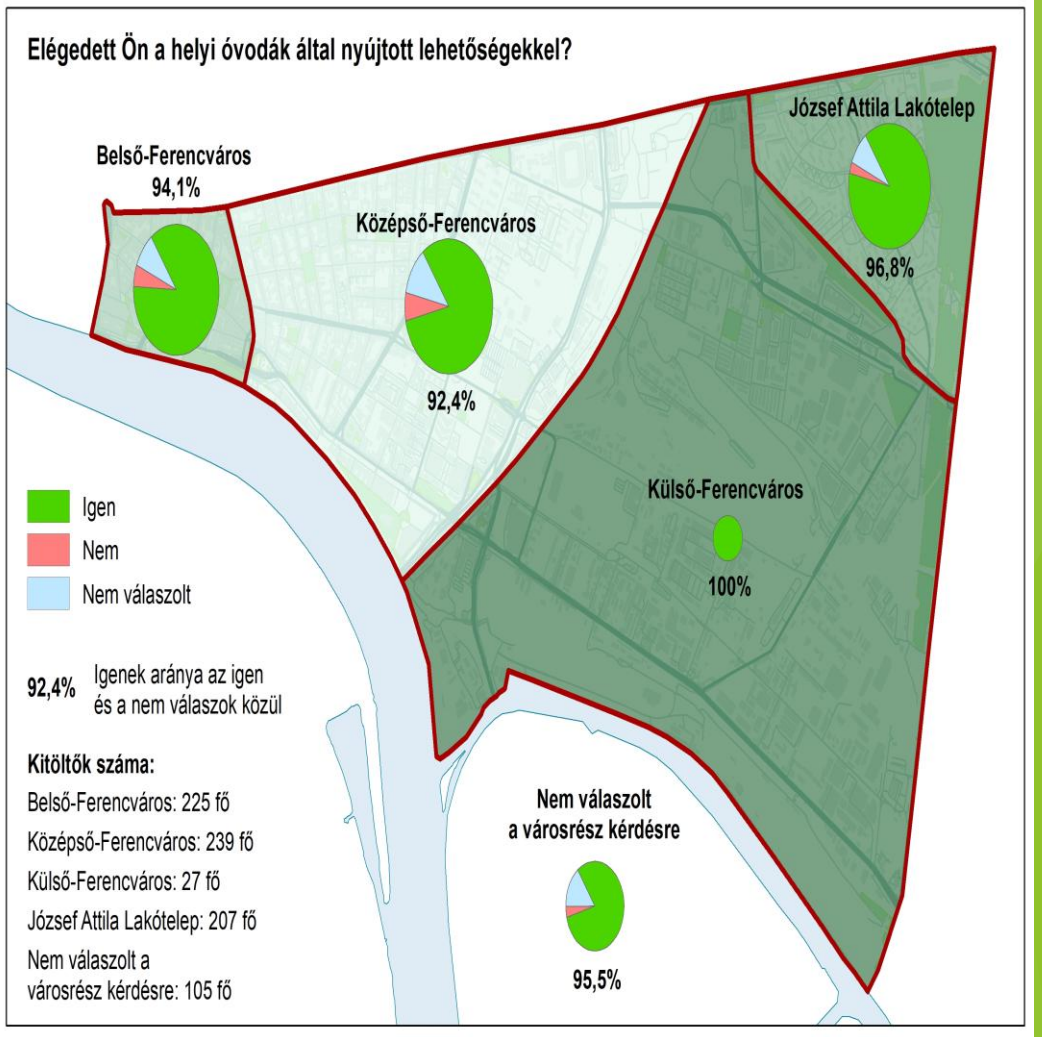
Milyen az Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? (Több válasz adható!)

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 17.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

Elégedettségmérés; problémaérzékelés és szubjektív percepciók - empirikus kutatási példa

Civil prominenskutatás szerepe a szociális térkép kutatási rendszerében

Szombathely, 2025

Budapest, XIII. kerület, 2026

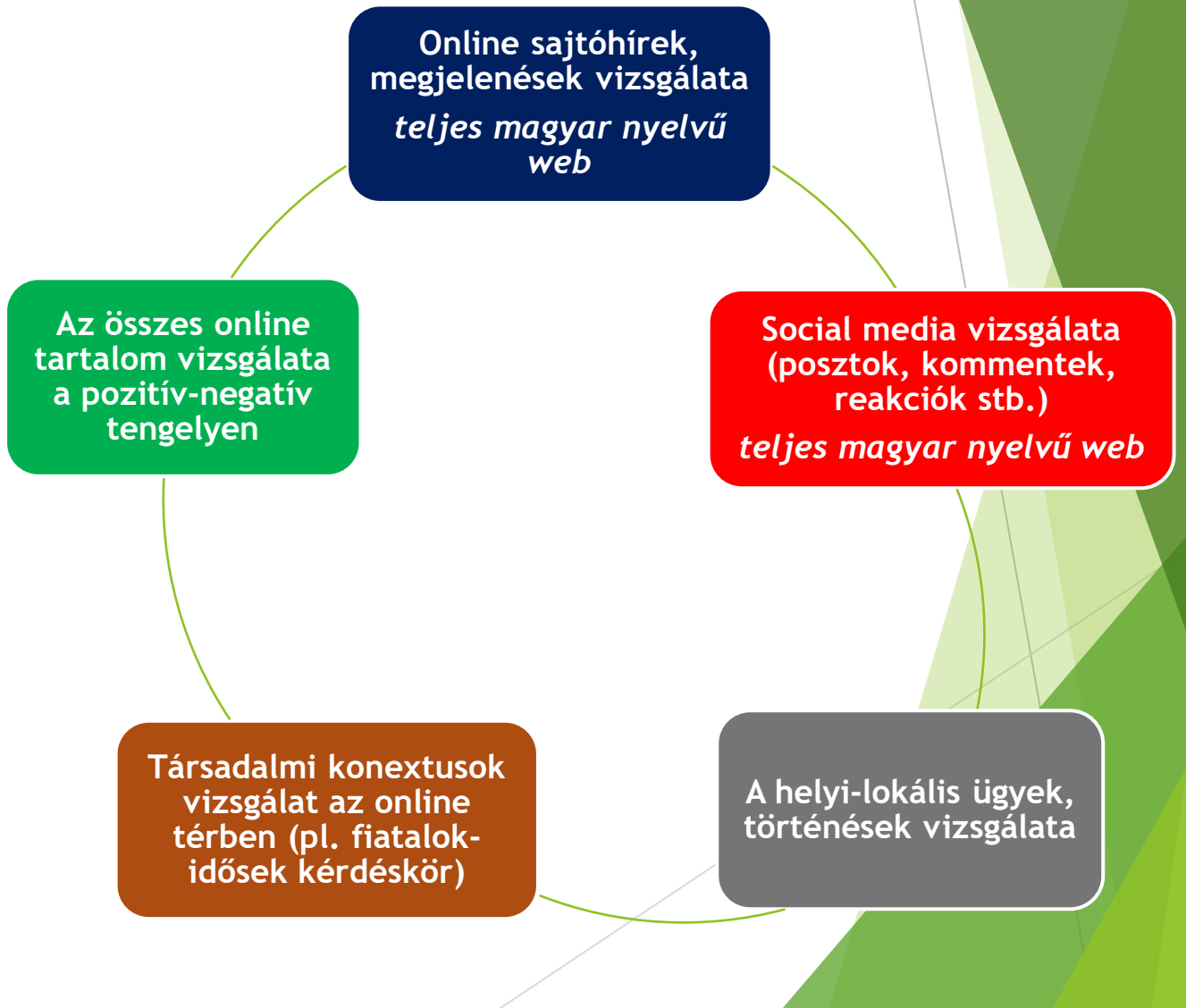

Salgótarján, 2026

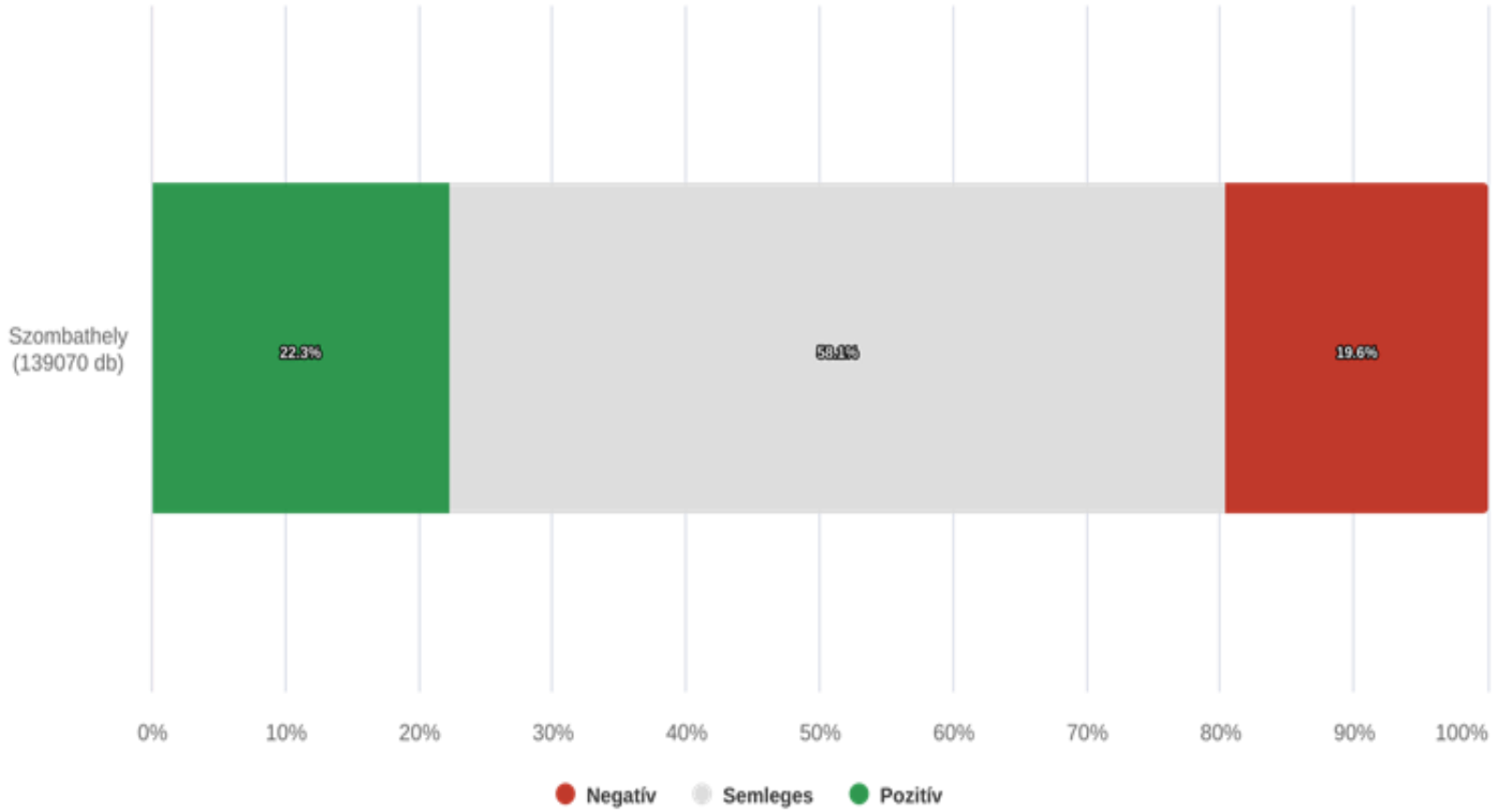
Social listening szerepe a szociális térkép kutatási rendszerében

Általában éves időtartamra szóló szűrés és adat-, információelemzés

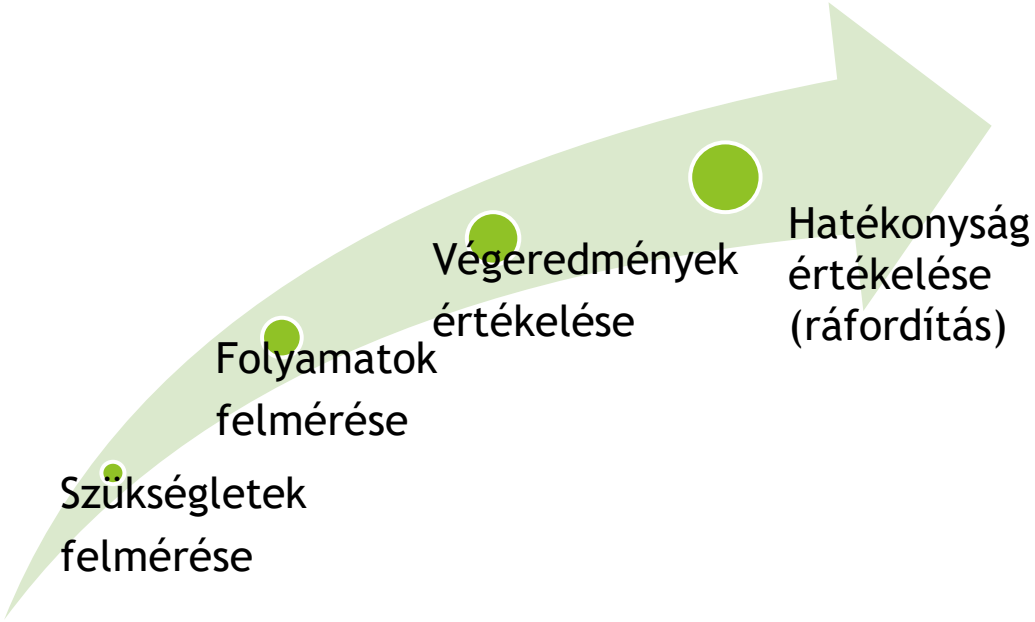
Social listening – empirikus kutatási példa

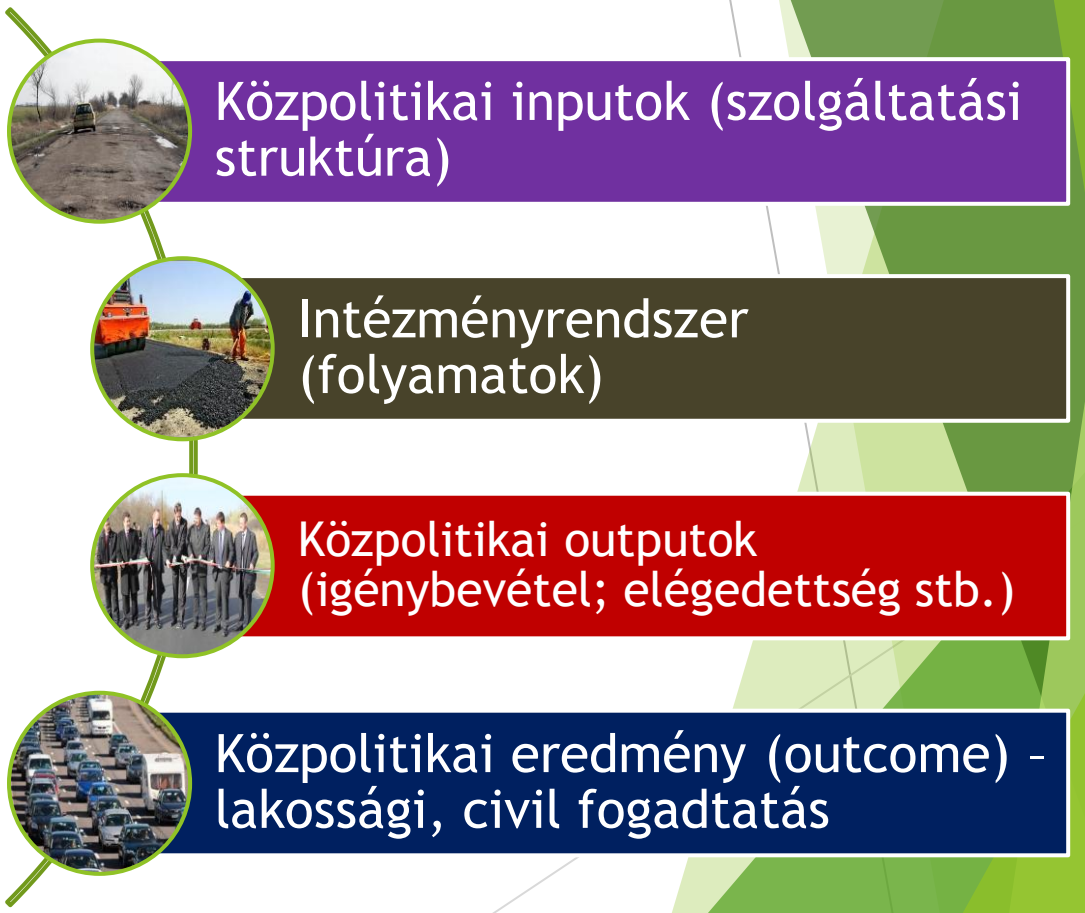

A vizsgált településsel kapcsolatban a közösségi médiás tartalmak megoszlása a negatív – semleges – pozitív kontextusban
Szombathely szociális térkép kutatás, 2025

Az értékelés (evalváció) területei

Az evalváció területei

KÖSZÖNÖM A FIGYELMÉT!

Dr. Szabó Tamás egyetemi docens,
kuratóriumi elnök, Homo Oecologicus Alapítvány
szabo.tamas@hoec.hu